

УРАХУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ЗАХОДІВ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

Сторчака Н.О., Борнос В.Г.

За сучасних умов господарювання проблема антропогенного забруднення навколишнього природного середовища, погіршення якості і виснаження природних ресурсів має глобальний характер. Господарська діяльність людини пов'язана з викидами у навколишнє природне середовище різних шкідливих домішок, що може спричинити необоротні зміни в екосистемі. Нові підприємства, які були створені останнім часом, намагаються використовувати екологічно безпечні технології, проте є підприємства, які працюють на обладнанні, яке вже давно не відповідає жодним екологічним нормам. Особливо гостро стоїть проблема на підприємствах, які збанкрутіли або підлягають санації. За умов кризового фінансового стану підприємства вже мало хто думає про відновлення забруднених земель, поверхневих вод тощо. Таких підприємств лише в Україні налічується сотні, але коли мова йде про наслідки їх діяльності, точніше в даному випадку бездіяльності, то ситуація мало оптимістична. На мій погляд це питання є дуже важливим, бо якщо підприємство ліквідоване, його не можна притягнути до відповідальності за забруднені землі.

Згідно Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини - невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Важливою складовою еколого-економічного механізму, який почав створюватися в Україні з 90-х років, стала плата за користування природними ресурсами. В основу розробки нормативної

бази для відповідних платежів покладено рентний підхід до економічної оцінки природних ресурсів. Вони стягуються через ставки земельного і лісового податків, ставки "роялті"; у складі орендної плати та в інших формах, передбачених чинним законодавством.

В Україні запроваджено розгалужену нормативну базу, але вона виявилася малодієздатною щодо створення організаційно-економічного механізму регулювання природокористування, охорони, збереження та відтворення природних ресурсів. Сучасний рівень платежів і зборів за користування природними ресурсами не забезпечує адекватного відображення реальних втрат суспільства і не створює достатньої фінансової бази для природоохоронної діяльності.

Діюча в Україні система економічних оцінок не дозволяє адекватно оцінювати як абсолютну, так і відносну значущість природних ресурсів. Це призводить до зменшення їх ролі у суспільно-економічних відносинах і багато в чому продовжує "підживлювати" ресурсовиснажливий характер користування природними ресурсами у цілому.

Необхідно запровадити обов'язковий платіж, який би підприємство починаючи з першого місяця діяльності вносило б в спеціальний фонд. Розмір платежу може бути диференційований залежно від виду діяльності підприємства, тобто його впливу на оточуюче середовище. І тоді в разі настання кризи підприємство повинно використати ці кошти для відновлення землі.

Бюджетним кодексом України встановлено, що податки, збори та інші податкові платежі зараховуються до бюджетів повністю. Це призводить до того, що з року в рік збори за спеціальне використання природних ресурсів, наприклад, направляється до бюджету не цільовим призначенням на природоохоронні заходи, як це передбачає ст.46 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а „розчиняється” в його доходній частині. Не випадково головними причинами щорічного невиконання екологічних програм і природоохоронних заходів в Україні часто називають фінансову експлуатацію природних ресурсів, порушення вимог законодавства і залишковий принцип фінансування. Тому, вважаю доцільним створення спеціального фонду на рівні підприємства або ж спеціального державного фонду.